

Radboud Universiteit Nijmegen

Bachelorscriptie

De samenhang tussen psychologische afstand en emoties van Nederlanders naar aanleiding van een terroristische aanslag.

Naam: Kai Greijn

Begeleidster: Liza van Lent

Tweede lezer: Sara Vermeulen

Samenvatting

Voorgaand onderzoek wees al uit dat Twitter als adequaat onderzoeksobject kon fungeren om de publieke opinie te meten. Er ontbrak echter nog twitteronderzoek naar de samenhang tussen terroristische aanslagen, psychologische afstand en de emoties angst en woede. Dit onderzoek richtte zich op de twitterreacties van Nederlanders naar aanleiding van terroristische aanslagen dichtbij of ver weg. Zo werd gekeken of de psychologische afstand tot een aanslag, samenhang met de hoeveelheid uitgedrukte angst en woede in Nederlandse tweets aan de hand van de volgende onderzoeksvraag: ‘In welke mate hangt de psychologische afstand tot een terroristische aanslag samen met de emoties van Nederlanders op Twitter?’. Hiervoor werden supcorpora gecreëerd van tweets verzonden tot een week na volgende vier aanslagen: Parijs, Brussel, Bagdad en Beiroet. Bij de twee aanslagen in Parijs en Brussel was de psychologische afstand klein, en bij Bagdad en Beiroet was deze groot. De verwachting was dat Nederlandse tweets naar aanleiding van aanslagen dichtbij, meer Angst en Woede zouden bevatten dan naar aanleiding van aanslagen ver weg. Uit de resultaten van het onderzoek bleek deze hypothese deels te kloppen: er werd inderdaad meer angst uitgedrukt in de verzonden Nederlandse tweets na Parijs en Brussel dan bij Bagdad en Beiroet. Bij de variabele woede bleek echter het tegenovergestelde het geval. Dit zou te verklaren kunnen zijn doordat angst zich puur op de aanslag zelf richtte, waar woede zich ook op andere zaken richtte. Zo richtte de woede zich in de tweets naar aanleiding van de aanslagen in Bagdad en Beiroet met name op het gebrek aan media-aandacht voor deze twee aanslagen in verhouding met de aanslagen in Parijs en Brussel.

Inleiding

Terroristische aanslagen worden door Nederlanders nog veelvuldig genoemd als een potentiële bedreiging voor ons land, zo blijkt ook uit de laatste Eurobarometers, gepubliceerd door de Europese Commissie in 2016. Sinds 1974 voert de Europese Commissie een tweejaarlijks kwalitatief onderzoek uit naar de opinie van burgers van de EU ten opzichte van een serie (maatschappelijke) kwesties die hen betreft. Dit wordt uitgevoerd aan de hand van ongeveer 1000 face-to-face interviews per Europese Lidstaat (European Commission, z.j.). De meest recente Eurobarometer, Eurobarometer 86, werd gepubliceerd in de herfst van 2016. Uit dit rapport blijkt dat 18% van de geïnterviewde Nederlanders, terrorisme als een aanzienlijke bedreiging zag (European Commission, 2016a). Hoewel dit een kleine daling toont ten opzichte van Eurobarometer 85 van mei 2016, waarin het percentage 22% was (European Commission, 2016b), is het nog steeds een kwestie die Nederlanders bezigt. Daarnaast zou het hogere percentage in mei verklaard kunnen worden door de gepleegde aanslagen in Brussel op 22 maart 2016. Zo laat een onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel naar het veiligheidsgevoel na de aanslagen in Parijs zien dat 39% van de ondervraagden een daling in veiligheidsperceptie ervoer na de aanslagen in Parijs (EenVandaag, 2015). Een daling in veiligheidsperceptie zou gezien kunnen worden als een indicator voor angst.

Uit bovengenoemde onderzoeken blijkt dat een terroristische aanslag door veel Nederlanders nog immer als een potentiële bedreiging voor hun veiligheid gezien wordt. Dit gevoel van angst hangt echter van meerdere factoren af. Eén belangrijke factor die hierbij in overweging genomen moet worden, is de psychologische afstand tot die aanslag. Met andere woorden, de mentale perceptie van afstand tot die aanslag. De Construal-Level Theory of Psychological Distance van Trope en Liberman (2010) stelt dat er over objecten of gebeurtenissen die zich verder weg van het subject bevinden, op een meer abstracte manier wordt nagedacht. Wanneer gebeurtenissen zich daarentegen dichterbij het subject bevinden, worden de gedachten hierover aanzienlijk concreter en meer gedetailleerd geconstrueerd. Dit zou betekenen dat er een relatie is tussen de psychologische afstand tot een gebeurtenis en de mate van ervaren angst en woede over deze gebeurtenis. Wanneer een gebeurtenis zich immers op een kleinere psychologische afstand afspeelt en op een concretere en meer gedetailleerde wijze geconstrueerd wordt, zou deze ook meer emoties op kunnen roepen. Hierin is het onderscheid te vinden tussen een laag interpretatieniveau (low-level construal) en een hoog interpretatieniveau (high-level construal). Hoewel het begrip psychologische

afstand in principe bestaat uit vier dimensies (ruimtelijk, temporaal, hypothetisch en sociaal), zal huidig onderzoek gebruik maken van de ruimtelijke dimensie van psychologische afstand daar deze dimensie eenvoudig meetbaar en het meest relevant is. Zo concluderen van Lent et al. (2016) in hun onderzoek, dat de mate van online aandacht voor Ebola overeenkwam met de psychologische (ruimtelijke) afstand tot de epidemie. Dit onderzoek wees namelijk uit dat er meer online aandacht voor Ebola ontstond naarmate de epidemie dichterbij Nederland kwam. Met name wanneer de epidemie lands- of continentsgrenzen overstak, steeg de hoeveelheid media-aandacht aanzienlijk. Daarnaast bleek de hoeveelheid in tweets uitgedrukte angst voor de ziekte voor een groot deel samen te hangen met de afstand tot de epidemie (van Lent et al., 2016). Een andere studie die trachtte de relatie tussen de Construal Level Theory en hoeveelheid angst te bevestigen is die van Gouseti en Jackson (2015). Zij legden een link tussen psychologische afstand tot een criminele activiteit en risicoperceptie. Mensen zouden het risico hoger inschatten wanneer de psychologische afstand kleiner is. Daarnaast zou deze hogere risicoperceptie kunnen leiden tot meer angst en ongerustheid ten aanzien van dergelijke criminele gebeurtenissen (Gouseti & Jackson, 2015).

Bovengenoemde onderzoeken van Gouseti en Jackson (2015) en van Lent et al. (2016) zouden gezien kunnen worden als een bevestiging van de importantie van psychologische afstand tot reacties op bepaalde gebeurtenissen. Van Lent et al. (2016) bestudeerden echter de tweets na de uitbraak van Ebola in 2014 en Gouseti en Jackson (2015) richtten zich op criminaliteit in het algemeen. Logischerwijs dient men voorzichtig te zijn met het generaliseren van deze resultaten naar andersoortige gebeurtenissen zoals terroristische aanslagen. Het is niet onvoorstelbaar dat soortgelijke resultaten gevonden zouden worden bij een onderzoek naar het verband tussen psychologische afstand en terroristische aanslagen, hoewel statistische evidentie hier nog voor ontbreekt. Op deze manier zou de rol van de psychologische afstand in relatie tot angstgevoelens andermaal bevestigd kunnen worden, en verder gegeneraliseerd worden. Zit er verschil in de angstgevoelens van Nederlanders na een aanslag relatief ver weg en een aanslag relatief dichtbij? Overeenkomstig met de resultaten van het onderzoek verricht door van Lent et al. (2016) zal het verwachte resultaat zijn dat Nederlanders meer angst ervaren bij aanslagen met een kleine psychologische afstand, dan bij aanslagen met een grote psychologische afstand. Dit zou dan verklaard kunnen worden met behulp van de Construal-Level Theory of Psychological Distance van Trope en Liberman (2010). Een aanslag in Parijs zou door Nederlanders bijvoorbeeld concreter geconstrueerd worden dan een aanslag die in Bagdad gepleegd is. Wanneer een gebeurtenis concreter

geconstrueerd wordt, zou dit kunnen leiden tot een toename van de angst voor deze gebeurtenis. Bovendien zou de concreetheid van een mentale constructie invloed kunnen hebben op de veiligheidsperceptie van een individu. Zo stellen Wakslak en Trope (2009) dat mensen met een high-level-construal mind-set risico's hoger inschatten dan mensen met een low-level-construal mind-set (Wakslak & Trope, 2009). De veiligheidsperceptie van mensen is dus lager wanneer desbetreffende gebeurtenis concreet wordt geconstrueerd, dan wanneer deze gebeurtenis op een meer abstracte wijze wordt geconstrueerd. Bovendien is de mate van constructie persoonsafhankelijk. Volgende bachelorscriptie zal zich gaan richten op het vraagstuk of, en in welke mate de ene variabele psychologische afstand tot een gebeurtenis, in relatie staat tot de volgende twee variabelen: Angst en Woede.

Naast de invloed van psychologische afstand, zijn er andere factoren die in beschouwing genomen zouden moeten worden. Zo hadden Gerbner et al. het in 1978 al over de assumptie van affiniteit, welke stelt dat mediaberichten meer effect hebben op de angst voor criminaliteit, in het geval dat het publiek in staat is zich te identificeren met het slachtoffer (Gerbner et al., 1978). Het lijkt vanzelfsprekend te veronderstellen dat Nederlanders zich in hogere mate geïdentificeerd zullen voelen met de slachtoffers van een in Brussel gepleegde aanslag, dan een in Beiroet gepleegde aanslag. Identificatie met slachtoffers lijkt daarnaast gerelateerd te zijn aan de sociale dimensie van psychologische afstand. Namelijk dat men zich sociaal meer verbonden kan voelen met de ene persoon dan met de andere. Men zou derhalve de hypothese aan kunnen nemen dat de gepercipieerde angst en woede onder Nederlanders hoger zullen zijn bij een aanslag in Brussel dan bij een aanslag in Beiroet.

Aangezien huidig corpusonderzoek zich zal richten op emoties naar aanleiding van terroristische aanslagen, lijkt Twitter hiervoor het meest geschikte onderzoeksobject. Zo bestudeerden Mollema et al. (2015) twitterberichten tijdens de mazelenuitbraak in 2013. Ze zochten hierbij een antwoord op de vraag of berichten op sociale media de ziekte detecteerden, of dat deze berichten de publieke opinie reflecteerden. Uiteindelijk observeerden zij dat het aantal berichten op sociale media sterker gerelateerd was aan het aantal online nieuwsartikelen dan aan het aantal mazelengevallen. Dit leidde hen tot de conclusie dat de functie van sociale media meer het reflecteren van de publieke opinie behelst, dan het detecteren van een ziekte (Mollema et al., 2015). Dit onderzoek kan dus het idee van de functie van sociale media als poortwachters van de publieke opinie versterken. Sociale media kunnen wel degelijk laten zien wat de heersende opvatting over een bepaalde kwestie

op een bepaald moment is. Desondanks, dient bij deze studie ook de kanttekening gemaakt te worden dat het hierbij de uitbraak van een specifieke ziekte betrof. Het hoeft er dus niet ontegenzeggelijk op te wijzen dat de sociale media bij een terroristische aanslag eveneens de publieke opinie reflecteren. Wat echter wel blijkt uit de studie van Mollema et al. (2015), is dat sociale media in bepaalde mate de publieke opinie kunnen reflecteren en dus als relevant onderzoeksobject zouden kunnen dienen.

Magdy, Darwish en Abokhodair (2015) verrichtten een Twitteronderzoek waarin ze tweets codeerden die naar aanleiding van de aanslagen in Parijs op 13 november 2015 verstuurd werden. Zij codeerden in totaal meer dan 900.000 tweets waarin de Islam of moslims genoemd werden. Het uiteindelijke doel was om te zien of de tweets verdedigend, aanvallend of neutraal ten opzichte van de Islam en moslims waren. Uit het onderzoek bleek dat de meerderheid van de tweets (55,6%) een verdedigend standpunt ten aanzien van moslims innam. Wat opvallend aan de resultaten en relevant voor het huidige onderzoek is, is dat Nederlandse tweets een heel stuk minder verdedigend waren. Integendeel, bijna 70% van de Nederlandse tweets was juist aanvallend van aard tegenover moslims. Van alle onderzochte landen stuurden Nederlanders zelfs met afstand het hoogste percentage offensieve tweets (Magdy et al., 2015). Dit zou erop kunnen duiden dat er veel woedegevoelens ten opzichte van de Islam en moslims heersen onder Nederlanders. Het is interessant om te onderzoeken of Nederlandse tweets naar aanleiding van terroristische aanslagen daadwerkelijk emoties zoals woede bevatten.

Het is bovendien belangwekkend om de vraag te stellen of een corpus van Nederlandse tweets zou kunnen fungeren als een adequaat onderzoeksobject zoals Mollema et al. (2015) laten zien. Hoewel de populariteit van Twitter de afgelopen jaren een lichte daling meemaakt, blijft het een populair medium in Nederland. Het sociale mediaplatform had volgens onderzoek van Newcom in 2016 in totaal 2,6 miljoen gebruikers, waarvan 0,9 miljoen Nederlanders het medium dagelijks gebruikten (Newcom, 2016). Zo representeert Twitter toch een aanzienlijk deel van de Nederlandse bevolking. Kwak et al. (2010) verrichtten onderzoek naar de kracht van Twitter als medium om informatie te delen. De eerste belangrijke conclusie die getrokken kon worden naar aanleiding van dit onderzoek, was dat 85% van de onderzochte 'trending topics' belangrijke nieuwsonderwerpen betrof. Dit toont aan dat een van de hoofdfuncties van Twitter het bieden van een discussieplatform over actualiteiten is. Een andere belangrijke ontdekking werd gedaan op het gebied van zogenaamde retweets. Het onderzoek wees namelijk uit dat wanneer een tweet geretweet

wordt, het bericht gemiddeld een publiek van 1000 Twittergebruikers bereikt, onafhankelijk van het aantal volgers van de schrijver van de originele tweet (Kwak et al., 2010). Deze bevindingen duiden op de potentie van Twitter als medium om snel actuele informatie te verspreiden. Twitter is een discussieplatform waarop mensen hun meningen over actuele gebeurtenissen eenvoudig en snel kunnen plaatsen. Hierom zou Twitter als adequaat onderzoeksobject kunnen fungeren bij een onderzoek naar angst en veiligheidsperceptie naar aanleiding van terroristische aanslagen.

Daarnaast spreken Kasperson et al. (1988) over de zogenaamde *Social Amplification of Risk*. Deze theorie komt eenvoudigweg neer op de gedachte dat mensen een breed begrip hebben van risico en dat niet iedereen een risico op dezelfde manier percipieert. Zo komt het voor dat een publiek de impact van een gebeurtenis de ene keer versterkt ('amplification') en de andere keer verzwakt ('attenuation'). Kasperson et al. (1988) concludeerden dat de standpunten van mensen vaak beïnvloed worden door wat andere mensen denken of schrijven. Zo zou dus de angst voor een terroristische aanslag sterk af kunnen hangen van wat opinieleiders op Twitter hierover schrijven. Wordt er veel gepraat over dat het allemaal wel meevalt, en met name door prominente personen, dan voelt het publiek weinig angst. Maar als opinieleiders uitspreken dat ze terroristische aanslagen als een ware bedreiging voor hun veiligheid zien, dan zal het publiek banger zijn. Hetzelfde zou gebeuren bij een andere emotie, zoals woede. Het idee achter *Social Amplification of Risk* zou metaforisch gezien kunnen worden als een steeds groter wordende golf van vergelijkbare opvattingen over een bepaalde kwestie. (Kasperson et al., 1988). Hoewel Twitter in de tijd van het onderzoek van Kasperson et al. (1988) nog bijna twintig jaar van haar geboorte verwijderd was, zou toch aangenomen kunnen worden dat het proces van sociale amplificatie op dit medium speelt. *Social amplification of risk* zou kunnen verklaren waarom risico's soms groter en soms kleiner worden ingeschat door het publiek en waarom mensen soms meer en soms minder angst of woede ervaren ten aanzien van een bepaalde gebeurtenis. Bovendien laat deze theorie zien dat de perceptie van risico door het lezen van andere reacties versterkt of verzwakt zou kunnen worden, een proces dat op Twitter wel degelijk gaande is. Volgens de klassieke vier PR-modellen van Grunig en Hunt (1984), die zeggen dat communicatie op vier verschillende manieren kan geschieden, zou Twitter gecategoriseerd kunnen worden als een *two-way symmetrical model* van communicatie (Grunig & Hunt, 1984). Het is namelijk geen medium waar alleen berichten te lezen zijn, maar het is een communicatiekanaal waarbij interactie tussen gebruikers plaatsvindt. Men leest, reageert en creëert content. Sociale amplificatie

vindt plaats wanneer er sprake is van dergelijke communicatieve interactieprocessen. Twittergebruikers versterken ofwel verzwakken elkaars standpunten en opvattingen. Om bovengenoemde redenen zou Twitter als een ideaal onderzoeksobject kunnen fungeren. De op Twitter gepubliceerde tweets zullen het corpus voor dit onderzoek vormen.

Bovenstaand literatuuronderzoek heeft concreet geleid tot de volgende onderzoeksvraag: ‘In welke mate hangt de psychologische afstand tot een terroristische aanslag samen met de emoties van Nederlanders op Twitter?’ Enkele deelvragen die dit onderzoek eveneens zou kunnen beantwoorden zijn de volgende:

- In hoeverre hangt de psychologische afstand tot een terroristische aanslag samen met de angst van Nederlanders op Twitter?
- In hoeverre hangt de psychologische afstand tot een terroristische aanslag samen met de woede van Nederlanders op Twitter?

Hoewel er al eerder onderzoeken verricht zijn naar de relatie tussen psychologische afstand en angst (Gouseti & Jackson, 2015; Lent et al., 2016; Wakslak & Trope, 2009), betrof geen van deze drie onderzoeken specifiek terroristische aanslagen. Bovendien werd de variabele Woede niet meegenomen. Gouseti en Jackson (2015) bestudeerden de relatie van angst met criminaliteit in het algemeen, Lent et al. (2016) observeerden een relatie met de uitbraak van Ebola in 2014 en Wakslak & Trope (2009) keken naar het verband tussen de Construal Level Theory en risicoperceptie. Er bestaat dus wel degelijk een wetenschappelijke behoefte naar een onderzoek dat zich expliciet richt op terroristische aanslagen, psychologische afstand en emoties.

Onder veel Nederlanders ging in november 2015 de vraag rond waarom er zo veel meer aandacht uitgaat naar de aanslagen van Parijs en Brussel dan naar bijvoorbeeld de aanslagen in Beiroet of Bagdad (Van Batenburg, 2015). Huidig onderzoek zou een antwoord kunnen geven op deze prangende vraag die voor veel mensen haast een soort ongerechtigheid impliceert. Wanneer de psychologische afstand tot een terroristische aanslag groter is zou dit immers kunnen zorgen voor meer angstgevoelens en dus ook aandacht. Wanneer men zich ervan bewust is dat de verklaring gevonden kan worden in de psychologische afstand, zou men zich wellicht in dit antwoord kunnen berusten in plaats van zich zorgen te maken over de gelijke distributie van aandacht over aanslagen die ver weg gepleegd zijn en aanslagen die dichterbij gepleegd zijn. Daarnaast zouden de resultaten uit dit onderzoek bruikbaar kunnen zijn voor overheidsinstanties en mediaorganisaties. De resultaten zouden hen een indicatie

kunnen geven van de aanwezige sentimenten onder de bevolking nadat aanslagen gepleegd zijn, waarop de organisaties vervolgens hun manier van communiceren zo adequaat mogelijk aan zouden kunnen passen. Bovendien zal voor mediaorganisaties blijken welk type aanslag (dichtbij of ver weg) de meeste reacties oproept en dus een hogere nieuwsaarde zal hebben.

De verwachting is dat Nederlandse tweets meer angst zullen bevatten naar aanleiding van aanslagen gepleegd in Parijs en Brussel, dan naar aanleiding van aanslagen gepleegd in Bagdad en Beiroet. Met andere woorden: een kleinere psychologische afstand hangt samen met een grotere hoeveelheid emoties (angst en woede) in Nederlandse tweets.

Methode

Materiaal

Het te gebruiken corpus voor dit onderzoek bestond uit vier subcorpora van tweets verzonden naar aanleiding van vier verschillende terroristische aanslagen, respectievelijk: (1) de aanslagen in Parijs van 13 november 2015, (2) de aanslagen in Brussel van 22 maart 2016, (3) de aanslagen in Beiroet van 12 november 2015 en (4) de aanslagen in Bagdad van 3 juli 2016. Er zijn drie redenen te noemen waarom gekozen is voor deze vier aanslagen. (1) Om het type aanslag zo specifiek mogelijk te houden zijn slechts terroristische aanslagen meegenomen die gepleegd zijn door IS (Islamitische Staat). (2) De vier aanslagen zijn binnen één jaar tijd gepleegd waardoor weinig tot geen rekening gehouden hoefde te worden met een verschil in tijdsgeest. (3) Tenslotte is er door het kiezen van deze vier aanslagen zo optimaal mogelijk een vergelijking gemaakt tussen aanslagen met een grote of kleine psychologische afstand gezien vanuit Nederlands oogpunt. Er zijn immers twee aanslagen gekozen met een kleine psychologische afstand (Parijs en Brussel) en twee aanslagen met een grote psychologische afstand (Beiroet en Bagdad).

Voor elk van de vier aanslagen is een subcorpus aangelegd bestaande uit tweets verzonden vanaf het moment van de aanslag tot één week na de aanslag. De namen van de steden waarin de aanslagen gepleegd werden, zijn gebruikt als trefwoord. Na de aanslagen in Parijs zijn 253.054 tweets verzameld tussen 13 november 2015 en 19 november 2015, het corpus van de aanslagen in Brussel bestond uit 181.462 tweets verzonden tussen 22 maart 2016 en 28 maart 2016, de aanslagen in Beiroet genereerden slechts 2.756 tweets in één week na de aanslag en naar aanleiding van de aanslagen in Bagdad van juli 2016 werden in een week 5.167 tweets verzameld.

Er zijn in dit onderzoek louter Nederlandse tweets geanalyseerd, die geselecteerd zijn aan de hand van een willekeurige steekproeftrekking. Deze willekeurige steekproeftrekking heeft plaats gevonden door gebruik te maken van de random-functie van Excel. Dit proces heeft ervoor gezorgd dat er uit elk van de vier corpora een aantal van 900 tweets geselecteerd is. Hoewel in principe bijna alle tweets in de Nederlandse taal waren geschreven, moest er rekening mee worden gehouden dat er ook Vlaamse tweets waren. Tweets die duidelijk in het Vlaams waren of van een duidelijk Vlaamse afzender zijn in het onderzoek als irrelevant beschouwd en niet meegenomen bij de resultaten. Er kon immers niet gegarandeerd worden dat de gemaakte assumpties voor wat dichtbij of ver weg is nog steeds zouden gelden. Dit

gold uiteraard eveneens voor de enkele tweet die in een volledig andere taal zoals het Duits, Engels of Frans was geschreven.

Procedure

Om de voorgestelde onderzoeksvraag op een juiste wijze te beantwoorden, dienden de gehanteerde begrippen op een juiste manier gedefinieerd en geoperationaliseerd te worden. Ten eerste het begrip ‘psychologische afstand’. Deze term kan gezien worden als de mentaal gepercipieerde ruimte die een persoon ervaart tot een bepaalde gebeurtenis, in dit onderzoek tot een terroristische aanslag. Er zijn in dit onderzoek Nederlandse tweets naar aanleiding van vier verschillende aanslagen geanalyseerd. Van deze aanslagen zijn er twee relatief dichtbij gepleegd (Brussel en Parijs) en twee relatief ver weg (Bagdad en Beiroet) waardoor er een adequate vergelijking gemaakt kon worden tussen aanslagen waarbij de psychologische afstand groot is, en aanslagen waarbij de psychologische afstand juist klein is. De hypothese was dat Nederlanders bij een grotere psychologische afstand meer angst en woede zouden ervaren. Voor deze laatste twee genoemde variabelen was het essentieel dat zij op een juiste manier gedefinieerd en geoperationaliseerd werden omdat zij de basis vormden van de te verrichten coderingen. Immers, wanneer de definitie of operationalisering van een begrip niet volledig is, zal het ingewikkeld zijn om tot waarneembare empirische verschijnselen te komen.

De variabele Angst werd in onderzoek van Ferraro (1995) gedefinieerd als: ‘An emotional response of dread or anxiety to crime terrorist attacks or symbols that a person associates with crime.’ (Ferraro, 1995). Criminaliteit (crime) is in de genoemde definitie echter vervangen door ‘terroristische aanslagen’, waarna deze definitie van Angst gehanteerd is. Tweets zijn op de variabele Angst gecodeerd indien de berichten angst gerelateerde sleutelwoorden bevatten zoals: angst(ig), eng(erds), gevaar(lijk), gevaren, bang, zorgen, vreselijk, scary, creepy, afraid, verschrikkelijk, afgrijselijk, OMG (oh my god), WTF (what the fuck), :O, :(, :’(. Daarnaast diende de tweet enige zorgen jegens zichzelf of anderen te bevatten om als Angst gecodeerd te worden. De variabele Angst betrof een nominaal meetniveau, aangezien er slechts gekeken is naar of een tweet wel of geen angst bevat.

De te hanteren definitie voor de variabele Woede luidt volgens Videbeck (2013) als volgt: ‘a strong, uncomfortable, emotional response to a real or perceived provocation.’ In deze definitie is de betreffende provocatie in huidig onderzoek de terroristische aanslag. Wanneer

een tweet bijvoorbeeld scheldwoorden bevat, is er vanuit gegaan dat de schrijver van de tweet boos is. Daarnaast zijn de tweets op de variabele woede gecodeerd indien de berichten woede gerelateerde sleutelwoorden bevatten zoals: boos, woedend, kwaad, bah, walgelijk.

Bovendien zal de hoeveelheid uitroeptekens in de beoordeling meegenomen worden evenals het gebruik van hoofdletters (Caps Lock). Bovendien is na codeursoverleg besloten om ook lichte frustratie te coderen als woede. Dit besluit leidde ertoe dat bijvoorbeeld sarcasme en cynisme eveneens als woede beschouwd werden.

De vier subcorpora zijn door zes codeurs gecodeerd, waarbij iedere codeur daarnaast ter controle onafhankelijk een overlappend stuk codeerde van een andere codeur. Voor dit overlappend stuk werd de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid gemeten. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Angst was matig: $\kappa = .32$, $p < .001$ en die van de variabele Woede was redelijk: $\kappa = .60$, $p < .001$ (Landis en Koch, 1977). De discrepanties zijn na nieuw overleg tussen de codeurs, vervolgens opgelost door individuele subjectieve beoordeling van iedere codeur.

Statistische toetsing

De gegevens zijn statistisch getoetst door middel van Chi-kwadraten. Hiermee is getoetst of er een samenhang bestaat tussen de nominale variabelen Psychologische afstand en Angst, en tussen de nominale variabelen Psychologische afstand en Woede.

Resultaten

In totaal zijn er 442.439 tweets verzameld, waarvan er 7.923 over aanslagen ver weg, en 434.516 aanslagen over aanslagen dichtbij gingen. Van dit totaal aantal tweets zijn er uiteindelijk 3600 tweets geanalyseerd, gelijkmatig verdeeld over de vier terroristische aanslagen. Na het coderen bleven er 3.475 relevant gecodeerde tweets over.

Uit een χ^2 -toets tussen de variabele Angst en Afstand bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2 (1) = 30.70, p < .001$). Uit onderstaande tabel (*Tabel 1*) valt af te lezen dat tweets naar aanleiding van aanslagen dichtbij, vaker angst bevatten (N = 114; 6,68%) dan tweets naar aanleiding van aanslagen ver weg (N = 48; 2,71%). Tweets naar aanleiding van aanslagen ver weg bevatten vaker geen angst (N = 1720; 97,29%) dan tweets naar aanleiding van aanslagen dichtbij (N = 1593; 93,32%).

Tabel 1. Het absolute en relatieve aantal tweets met en zonder angst voor aanslagen dichtbij en ver weg.

Angst	Afstand		Totaal
	Dichtbij	Ver weg	
Ja	114 (6,68%)	48 (2,71%)	162 (4,66%)
Nee	1593 (93,32%)	1720 (97,29%)	3313 (95,34%)
Totaal	1707 (100%)	1768 (100%)	3475 (100%)

Hierna is eveneens getoetst of er een verband bestaat tussen de variabelen Woede en Afstand. Uit een χ^2 -toets tussen de variabele Woede en Afstand bleek een significant verband te bestaan ($\chi^2 (2) = 16.57, p < .001$). De verzonden tweets naar aanleiding van terroristische aanslagen ver weg bleken vaker woede te bevatten (N = 432; 24,43%) dan de tweets naar aanleiding van terroristische aanslagen dichtbij (N = 320; 18,75%). De tweets naar aanleiding van aanslagen dichtbij bleken vaker geen woede te bevatten (N = 1387; 81,25%) dan tweets naar aanleiding van aanslagen ver weg (N = 1336; 75,57%). In *Tabel 2* worden de absolute aantallen en percentages van de variabelen getoond.

Tabel 2. Het absolute en relatieve aantal tweets met en zonder woede voor aanslagen dichtbij en ver weg.

Woede	Afstand		Totaal
	<i>Dichtbij</i>	<i>Ver weg</i>	
<i>Ja</i>	320 (18,75%)	432 (24,43%)	752 (21,64%)
<i>Nee</i>	1387 (81,25%)	1336 (75,57%)	2723 (78,36%)
Totaal	1707 (100%)	1768 (100%)	3475 (100%)

Conclusie

De in dit onderzoek gepresenteerde onderzoeksvraag luidt als volgt: “In welke mate hangt de psychologische afstand tot een terroristische aanslag samen met de emoties van Nederlanders op Twitter?”. Naar het antwoord op deze vraag is gezocht door het analyseren van Nederlandse tweets naar aanleiding van twee aanslagen met een grote psychologische afstand (Bagdad en Beiroet), en twee aanslagen met een kleine psychologische afstand (Brussel en Parijs). Tijdens dit proces is naar twee variabelen gekeken, namelijk: Angst en Woede. De verwachting was dat Nederlandse tweets naar aanleiding van Parijs en Brussel meer angst en woede zouden bevatten dan naar aanleiding van Bagdad en Beiroet. Anders geformuleerd: bij een kleinere psychologische afstand tot de terroristische aanslag zouden de tweets van Nederlanders meer angst- en woedegevoelens bevatten.

Uit de resultaten is gebleken dat Nederlandse tweets inderdaad meer angst bevatten naar aanleiding van de aanslagen in Parijs en Brussel, dan naar aanleiding van de aanslagen in Bagdad en Beiroet. Dit kwam overeen met de vooraf opgestelde hypothese betreft Angst. Uit de resultaten van de variabele Woede bleek echter dat Nederlandse tweets juist minder woede bevatten naar aanleiding van aanslagen met een kleine psychologische afstand, dan naar aanleiding van aanslagen met een grote psychologische afstand. De vooraf opgestelde hypothese over de variabele Woede is dus verworpen.

Dit onderzoek laat zien dat de psychologische afstand samenhangt met de variabele Angst. Twitterreacties bevatten dus meer angst bij een kleine psychologische afstand, dan bij een grote psychologische afstand. De variabele Woede bleek eveneens samen te hangen met de psychologische afstand, hetzij andersom. Des te groter de psychologische afstand tot een terroristische aanslag, des te groter de hoeveelheid uitgedrukte woede in Nederlandse tweets.

Discussie

Er is in dit onderzoek gekeken naar de samenhang tussen de variabele Psychologische Afstand enerzijds, en Angst en Woede anderzijds. Zoals in de conclusie te lezen valt, kwam de hypothese over de verwachte samenhang tussen Psychologische Afstand en Angst uit. Wat echter wel opvallend is, is dat hoewel Nederlandse tweets naar aanleiding van terroristische aanslagen dichtbij inderdaad meer angst bevatten, dit voor woede niet het geval was. Tegen de verwachtingen in bleek het tegenovergestelde zelfs het geval.

Bovenstaande zou te maken gehad kunnen hebben met de in dit onderzoek gehanteerde operationalisatie van de variabele Woede. Er werd na overleg tussen codeurs besloten om ‘lichte frustratie’ ook als woede te coderen. Tijdens het coderen bleken de tweets naar aanleiding van de terroristische aanslagen in Bagdad en Beiroet inderdaad vaak woede of lichte frustratie te bevatten. Maar, het opmerkelijke was dat deze woede zich niet richtte tot de aanslag zelf, maar met name tot het gebrek aan media-aandacht voor de aanslagen in Bagdad en Beiroet. Mensen uitten namelijk verontwaardigd te zijn over het feit dat er in de media relatief weinig bericht werd over de twee aanslagen ver weg, terwijl de kranten niet ophielden met berichten over de aanslagen in Parijs en Brussel. Een voorbeeld van een veelvoorkomende tweet naar aanleiding van de aanslag in Beiroet was de volgende van het NRC: “Waarom is Beiroet geen wereldnieuws en Parijs wel?”. Deze tweet is veelvuldig geretweet en vormde dientengevolge een aanzienlijk deel van het corpusdeel over Beiroet. Na enig overleg tussen de codeurs tijdens de oefencodeersessie, is besloten dat deze tweet wel degelijk lichte frustratie bevat. Namelijk de frustratie over het gebrek aan media-aandacht, hetgeen zich uit in een soort verontwaardiging.

Een voorbeeld van een veelvoorkomende tweet naar aanleiding van de aanslag in Bagdad was de volgende tweet van Frits Wester, Nederlands journalist en parlementair verslaggever voor RTL Nieuws: “Benieuwd of na aanslag Bagdad met zoveel doden en gewonden Irakese vlag halfstok gaat op gemeentehuizen en minuut stilte Kamer. Of te ver weg”. De codeurs waren van mening dat er in deze tweet eveneens sprake was van lichte frustratie, en dus woede. De interpretatie van de codeurs was namelijk dat Frits Wester in deze tweet op een soort cynische wijze zijn frustratie uit over de hypocrisie van de Nederlandse overheid bij terroristische aanslagen. Bij de aanslagen in Parijs en Brussel gingen respectievelijk de Franse en Belgische vlag namelijk halfstok, en volgens Frits Wester ging dit bij de aanslag in Bagdad waarschijnlijk niet gebeuren. Deze tweet kwam meerdere malen voor in het corpusdeel over Bagdad.

Men zou naar aanleiding van dit onderzoek de vraag kunnen stellen of de variabele Woede wel op de juiste manier geoperationaliseerd is. Wanneer men woede bijvoorbeeld strikter gecodeerd zou hebben, is het voor te stellen dat de resultaten verschillend hadden van de huidige resultaten. Dit heeft met name te maken met het feit dat zelfs tweets die lichte frustratie bevatten, gezien werden als tweets die woede bevatten. Het is aannemelijk dat bij een andere operationalisatie van het begrip Woede, de vooraf opgestelde hypothese over deze variabele wel uit was gekomen, en dat Nederlandse tweets bij een kleinere psychologische afstand tot een aanslag inderdaad meer woede bevatten.

Daarnaast is in dit onderzoek duidelijk de invloed van zogenaamde retweets te zien. Een groot deel van de gecodeerde tweets bestond uit dergelijke retweets van beroemde Nederlanders zoals Frits Wester of nationale media zoals NRC. Kwak et al. (2010) ontdekten dat een geretweete tweet een bereik heeft van maar liefst 1000 twittergebruikers. Het bereik van zulke tweets is ongelooflijk groot. Bovendien werken dergelijke tweets ook Social amplification of risk (Kasperson et al., 1988) in de hand. Wanneer opinieleiders namelijk angstig of woedend reageren op een bepaalde gebeurtenis, dan verspreidt deze gedachte zich snel en zullen veel andere twittergebruikers ook geneigd zijn deze gedachte (deels) over te nemen. Huidig onderzoek kan gezien worden als een bevestiging van beide bovengenoemde theorieën. Opvallend is bovendien het substantiële verschil in grootte tussen de vier subcorpora: Bagdad (5.167 tweets), Beiroet (2.756 tweets), Brussel (181.462 tweets) en Parijs (253.054 tweets). De aanslagen met een kleinere afstand tot Nederland genereerden beduidend meer tweets. Dit kan geleid hebben tot een grotere invloed van Social amplification of risk bij de tweets naar aanleiding van deze twee aanslagen, dan bij de aanslagen in Bagdad en Beiroet.

Nederlandse tweets naar aanleiding van de aanslagen in Parijs en Brussel bleken inderdaad meer angst te bevatten dan de tweets naar aanleiding van de aanslagen in Bagdad en Beiroet. Deze bevindingen lijken overeen te komen met het onderzoek dat het EenVandaag Opiniepanel uitvoerde naar het veiligheidsgevoel na de aanslagen in Parijs. Hieruit bleek dat 39% van de ondervraagden een daling in veiligheidsperceptie ervoer na deze aanslagen (EenVandaag, 2015). Dit werd gezien als indicator voor het bestaan van angst in Nederlandse tweets naar aanleiding van terroristische aanslagen dichtbij. Daarnaast was het onderzoek van EenVandaag een inspiratiebron voor de hypothese van huidig onderzoek dat tweets meer angst zouden bevatten bij een kleinere psychologische afstand. Deze hypothese bleek uiteindelijk juist te zijn. Er is echter geen soortgelijk onderzoek uitgevoerd naar een aanslag

met een grotere psychologische afstand zoals Bagdad of Beiroet, waardoor de ervaren daling in veiligheidsperceptie na Parijs niet vergeleken kan worden met deze twee aanslagen, waar deze daling waarschijnlijk lager geweest zou zijn. Bovendien bleek de daling in veiligheidsperceptie bij 39% van de ondervraagden bij het onderzoek van EenVandaag (2015) na de aanslag in Parijs, op basis van dit onderzoek nog best mee te vallen. Slechts 6,68% van de verzonden tweets naar aanleiding van terroristische aanslagen dichtbij bleek angst te bevatten.

Daarnaast kan huidig onderzoek gezien worden als een gedeeltelijke bevestiging van de Construal-Level Theory of Psychological Distance van Trope en Liberman (2010), welke stelt dat er over objecten of gebeurtenissen die zich verder weg van het subject bevinden, op een meer abstracte manier wordt nagedacht. Wanneer gebeurtenissen zich daarentegen dichtbij het subject bevinden, worden de gedachten hierover aanzienlijk concreter en meer gedetailleerd geconstrueerd. Dit zou betekenen dat er een samenhang bestaat tussen de psychologische afstand tot een gebeurtenis en de mate van ervaren emoties over deze gebeurtenis. Deze theorie wekt de suggestie dat iemand dus meer angst en woede zou ervaren naar aanleiding van een gebeurtenis dichtbij, dan bij een gebeurtenis ver weg.

Bij de variabele Angst bleek dit daadwerkelijk het geval te zijn, in overeenstemming met het onderzoek van Van Lent et al. (2016). Zij ontdekten dat de hoeveelheid uitgedrukte angst in Nederlandse tweets voor een groot deel samenhangt met de afstand tot de ebola-epidemie. Uit huidig onderzoek blijkt dat dit bij terroristische aanslagen eveneens het geval is. Voor het onderzoek van Gouseti en Jackson (2015) biedt huidig onderzoek ook extra evidentie. Zij vonden dat men een risico hoger inschat wanneer de psychologische afstand kleiner is. Deze hogere risicoperceptie zou kunnen leiden tot meer angst en ongerustheid. Hun onderzoek richtte zich echter op criminele gebeurtenissen in het algemeen en niet terroristische aanslagen specifiek. Wat men desondanks dient te concluderen, is dat Nederlanders geen grotere hoeveelheid woede ervoeren naar aanleiding van een aanslag dichtbij dan bij een aanslag ver weg. Het zou dus kunnen dat de Construal-Level Theory niet voor elke emotie op dezelfde manier functioneert en derhalve niet voor de variabele Woede zou gelden. Daarnaast richt de variabele Angst zich puur op de aanslag zelf, terwijl de variabele Woede vaak gericht is op bijvoorbeeld het gebrek aan media-aandacht. Bovendien zou het aantal slachtoffers bij een terroristische aanslag van invloed kunnen zijn op de perceptie van woede en angst. Bij de aanslagen in Bagdad vielen bijvoorbeeld 213 doden, ongeveer 80 meer dan in Parijs, en bijna zeven keer zo veel als in Brussel (32 doden). Bij de

aanslagen ver weg vielen in totaal 256 doden en bij de aanslagen dichtbij 162 doden. Het zou kunnen dat dit verschil in dodental een effect had op de hoeveelheid gepercipieerde woede in Nederlandse tweets.

De resultaten van het onderzoek van Magdy et al. (2015) lijken eveneens geen volledige bijval te krijgen wat betreft de variabele Woede. Zij ontdekten namelijk dat Nederlandse tweets erg aanvallend waren tegenover moslims naar aanleiding van de terroristische aanslag in Parijs, wat erop zou kunnen duiden dat er veel woedegevoelens heersen onder Nederlanders. Hoewel deze woedegevoelens wel degelijk in dit onderzoek geobserveerd werden, waren deze zelden gericht tot moslims en kwamen ze niet vaker voor naar aanleiding van de aanslag in Parijs dan naar aanleiding van de aanslag in bijvoorbeeld Beiroet.

Ondanks dat het huidig onderzoek enkele interessante resultaten opgeleverd heeft, dient men er wel rekening mee te houden dat de gevonden resultaten niet zomaar gegeneraliseerd kunnen worden. Het onderzoek richtte zich namelijk louter op Nederlandse tweets. Buiten dat het zich slechts tot tweets uit één land beperkt, beperkt het onderzoek zich bovendien slechts tot Nederlandse twittergebruikers. Zoals blijkt uit het onderzoek van Newcom (2016), gebruikt slechts 0,9 miljoen van de Nederlanders het medium dagelijks en dus lang niet de gehele bevolking. Daarnaast is het aannemelijk dat de twittergebruikers een bepaald type mensen is en dus geen juiste steekproef uit de bevolking betreft, in tegenstelling tot de bevindingen van Mollema et al. (2015). De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid was bovendien niet erg hoog, met name bij de variabele Angst. Dit liet zien dat de codeurs het lang niet altijd met elkaar eens waren, welkgeen de resultaten enigszins minder betrouwbaar maakt. Uitbreiding van het aantal oefencodeersessies zou de overeenstemming en betrouwbaarheid kunnen verhogen.

Toekomstig onderzoek zou huidig onderzoek uit kunnen breiden met meer emoties dan Angst en Woede, zoals ongeloof of verdriet. Daarnaast zou de variabele Woede bijvoorbeeld op een meer accurate manier geoperationaliseerd kunnen worden. Bovendien zou het interessant zijn om een vergelijking tussen verschillende landen te maken met betrekking tot psychologische afstand en emoties naar aanleiding van terroristische aanslagen. Huidig onderzoek bevestigde in ieder geval dat Nederlanders inderdaad meer angst ervaren bij een terroristische aanslag dichtbij, dan bij een aanslag ver weg. Of dit voor de variabele Woede en andere emoties zoals ongeloof en verdriet ook geldt, dient toekomstig onderzoek uit te wijzen.

Literatuurlijst

Batenburg, N. van. (2015, 21 november). Waarom krijgen bepaalde gebeurtenissen meer media-aandacht dan andere? *Medium*. Geraadpleegd van <http://www.mediummagazine.nl/waarom-krijgen-bepaalde-gebeurtenissen-meer-media-aandacht-dan/>

Een Vandaag (2015). *Onderzoek: 'Veiligheidsgevoel na aanslagen Parijs'*. Geraadpleegd van http://www.eenvandaag.nl/uploads/doc/Rapportage_VeiligheidNaParijs.pdf

European Commission (z.j.). [Beschrijving Eurobarometer]. Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm>

European Commission (2016a). *Standard Eurobarometer 85 Spring 2016*. Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/surveyKy/2130>

European Commission (2016b). *Standard Eurobarometer 86 Autumn 2016*. Geraadpleegd van <https://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2016/surveyKy/2137>

Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*: SUNY press.

Gouseti, I. & Jackson, J. (2015) *Construal Level Theory and Fear of Crime*. In Chadee, D., (2015). *Psychology of Fear, Crime and the Media*. International Perspectives. Routledge, Forthcoming. doi: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2545350>

Grunig, J. & Hunt, T. (1984) *Managing Public Relations*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Jackson, J. & Gouseti, I. (2015). Psychological proximity and the construal of crime: A commentary on 'Mapping fear of crime as a context-dependent everyday experience that varies in space and time'. Geraadpleegd van <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/lcrp.12082/pdf>

Kasperson, R.E., Renn, O., Slovic, P., Brown, H., Emel, J., Goble, R., Kasperson, J.X. & Ratick, S. (1988). The Social Amplification of Risk: A Conceptual Framework. *Risk Analysis*, 8(2). doi: 10.1111/j.1539-6924.1988.tb01168.x

Kwak, H., Lee, C., Park, H., & Moon, S. (2010). What is Twitter, a social network or a news media?. In *Proceedings of the 19th international conference on World wide web* (pp. 591-600). ACM. Geraadpleegd van <https://an.kaist.ac.kr/~haewoon/papers/2010-www-twitter.pdf>

Landis, J.R., & Koch, G.G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159-174. doi:10.2307/2529310

Lent, L.G.G. van, Sungur, H., Kunneman, F.A., Van de Velde, B. & Das, E. (2017) Too Far to Care? The Role of Psychological Distance in Online Public Attention and Fear for Ebola. *Journal of Medical Internet Research* (forthcoming/in press). doi: 10.2196/jmir.7219

Liberman, N. & Trope, Y. (2008). *The Psychology of Transcending the Here and Now*. *Science* 2008; 322.5905: 1201-1205.

Magdy, W., Darwish, K., & Abkhodair, N. (2015). *Quantifying Public Response towards Islam on Twitter after Paris Attacks*. Geraadpleegd van: <https://arxiv.org/pdf/1512.04570.pdf>

Mollema, L., Harmsen, I. A., Broekhuizen, E., Clijnk, R., De Melker, H., Paulussen, T., ... & Das, E. (2015). Disease detection or public opinion reflection? Content analysis of tweets, other social media, and online newspapers during the measles outbreak in The Netherlands in 2013. *Journal of medical Internet research*, 17(5), 128, 1-12. doi: 10.2196/jmir.3863.

Newcom (2016). *Nationale Social Media Onderzoek 2016*. Geraadpleegd van <http://www.newcom.nl/uploads/images/Publicaties/Newcom-Nationale-Social-Media-Onderzoek-2016.pdf>

Videbeck, S. (2013). *Psychiatric-mental health nursing*. Lippincott Williams & Wilkins.

Wakslak, C. & Trope, Y. (2009). The Effect of Construal Level on Subjective Probability Estimates. Geraadpleegd van <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3155052/>